

ANY II. NÚM II. AGOST 2004

QC

3€

IVA INCLÒS

QUADERNS DE CAPAFONTS

REVISTA DE RECERCA I DIVULGACIÓ

ÍNDEX

Editorial	3
Les fonts de Capafonts - 1 <i>Diego López Bonillo</i>	5
Anys de pa moreno <i>Joan Besora Fort</i>	15
La història del poble en la tradició oral <i>Jordi Fort Besora</i>	17
Cal Macià <i>Tomàs Balañà Pocurull</i>	19
Una estona de tertúlia <i>Joan Prats Sobreperere</i>	22
Crònica local	25
Observatori OASI	32

Foto de portada

En aquest número de la revista Quaderns de Capafonts, s'inicia la publicació d'un treball, on es parla de totes les fonts de la vall. La gent del poble les coneix pràcticament totes, però per a nosaltres, la font important, la que és més bona, és la font de la Llòdriga foto de la portada-. Tothom us dirà que n'està orgullós de tenir una font com aquesta perquè raja tot l'any amb abundància i ningú no recorda haver-la vist eixuta.

És més que una font; és el lloc d'on surt l'aigua que alimenta el cabal del riu i el de les sèquies que reguen els conreus de l'horta. És la font que dóna vida a la vall.

Fins fa uns cinquanta anys, la gent deia que el seu nom era ben sorprenent, perquè a Capafonts no hi havia llúdrigues. Però llavors, el Delfi Pocurull va caçar amb un cep un d'aquests mamífers al toll de les Tosques. L'animal va quedar exposat a la curiositat de la gent del poble al Perxo. Es va suspendre la classe de l'escola, i la canalla va anar a veure-la. La gent gran també sortia de casa per contemplar aquell magnífic animal, desconegut fins aleshores. I anava en boca de tots l'expressió:

- És una llòdriga. Per això la font es diu així.

De ben segur feia molts anys que no n'hi havia cap d'aquests mamífers prop de la font, i per això el seu record s'havia perdut.

Quina bona cosa si aviat tornéssim a veure llúdrigues al riu. Voldria dir que hauria recuperat la seva salut, i també seria un signe de civilitat per al poble.

QUADERNS DE CAPAFONTS

REVISTA DE RECERCA I DIVULGACIÓ

Director: Amadeu Mateu i Ferro

Coordinador editorial: Jordi Fort Besora

Disseny i maquetació: Judit López Besora i
Enric Fort Ferrer

Assessorament lingüístic: Joan Prats Sobreperere

Edita: Associació Cultural Picorandan

C. Calvari, 6 - 43364 Capafonts

Redacció: C. Calvari, 6 - 43364 Capafonts

Tel: 977 86 80 08 E-mail: dlb@fil.urv.es

Impressió: DAY-PRINT Gràfiques

Polígon Ind. "Nirsa" (Ctra. Constantí, km 3,5)
c/ de la Grassa, 13 - 43206 Reus

Dipòsit legal: B-44.636-2003

Preu d'aquest exemplar: 3 € (IVA inclòs)

La reproducció total o parcial d'aquesta obra per qualsevol procediment és rigorosament prohibida sense l'autorització escrita de l'editor.

La revista *Quaderns de Capafonts* no es fa responsable de les opinions que contenen els articles publicats.

EDITORIAL

Els editors d'aquesta revista ens sentim satisfets per l'acollida que ha tingut el número 1 i per la voluntat de participació que s'ha fet palesa i que respon a les intencions fundacionals: iniciar una proposta oberta cada vegada a més gent.

Aquest segon número incorpora autors nous que fan les seves personals aportacions, les quals ens enriqueixen, ens fan conèixer millor el nostre entorn present i passat, i volem creure que seran un esperó perquè altres persones s'afegeixin al projecte editorial.

D'altra banda, us comuniquem que s'ha portat a bon terme tota la tramitació oficial que fa possible la realitat de QC i la seva continuïtat, i això ens permet accedir a les diferents administracions públiques i a altres entitats, cosa que donarà viabilitat econòmica i legalitat administrativa a la publicació.

Recordeu que l'Associació Cultural Picorandan és una entitat sense ànim de lucre oberta a noves participacions, treballs i suggeriments de tipus cultural relacionats amb la vila de Capafonts. Les persones que, ara com ara, en formem part voldríem que fos dinàmica, que tingués continuïtat amb la col·laboració d'aquelles persones que acumulen la saviesa dels anys i d'aquelles altres que ens poden aportar l'empenta de la joventut.

Si els fets reflecteixen les nostres intencions, estem segurs que la nostra activitat pot ser profitosa per al nostre poble i la seva promoció.

LES FONTS DE CAPAFONTS - 1

DIEGO LOPEZ BONILLO

El territori de Capafonts és ric en aigües. El mateix nom del poble i el seu origen, *caput fontis*, “cap de la font”, fa referència a la gran abundor d'aigua en aquesta part de la capçalera del riu Brugent. Tota aquesta riquesa procedeix de les pluges, que són força abundants. S'ha calculat que només a la part alta dels Motllats cauen al cap de l'any una mitjana de 4,5 hectòmetres cúbics d'aigua, és a dir, més d'un terç de la capacitat total de l'embassament de Siurana. Una part d'aquesta aigua circula per la superfície a través dels barrancs i del mateix riu, però una part considerable, en teoria més de la tercera part, equivalent a més d'un milió i mig de metres cúbics, s'infiltra i circula per l'interior, fins que surt altra vegada a la superfície a través de nombroses fonts situades al voltant del massís. La resta del territori en rep quantitats semblants, per la qual cosa les aigües d'aquesta part de les Muntanyes de Prades, que es canalitzen a través del Brugent són força importants, i explica que aquest riu sigui l'afluent més important del Francolí.

Aquest estudi té com a àmbit territorial la part de la conca situada aigües amunt del punt on el riu surt del congost de les Fous, abans d'entrar en la petita depressió de Farena, just en el punt on es troba el límit del terme municipal de Capafonts. El territori comprèn tot el terme, una part del de Prades i dos petits fragments dels de Mont-ral i la Febró. L'extensió total és de 18 quilòmetres quadrats aproximadament.

1. TIPUS DE FONTS

Les fonts de la capçalera del Brugent es poden classificar en diferents tipus.

- Permanents. No s'estronquen mai, ni en temps de forta sequera. Exemple, la Llòdriga.

- Intermitents. Poden assenyalar-se'n diferents categories. En primer lloc, hi ha les que s'estronquen només en períodes de sequera, però actives gran part de l'any, com les Fontetes. També es dona el cas contrari, les que només ragen en època de pluges, com els Morterets. A aquest tipus pertanyen també les surgències intermitents, com el Molinet del Vicent i la Caralta.

A més d'aquestes fonts, localitzades en un punt concret, cal esmentar la gran quantitat d'aigua que surt a l'exterior en surgències que podríem anomenar difuses; algunes són permanents, mentre d'altres només funcionen en èpoques de pluja. Entre aquestes darreres, cal esmentar, per exemple, les que traspuen per les superfícies de roca dels Motllats, formant taques d'humitat visibles perfectament, o les que surten entre les capes rocoses al riu del Barral, o del marge d'una parada en els encontorns del pont de la carretera. En dies de pluja forta, en brollen d'altres en gran quantitat en els barrancs que baixen dels Motllats, especialment en les immediacions de la font de la Llódriga, i tot plegat forma un conjunt de surgències que surten entre les roques, les timbes, els troncs o les arrels dels arbres, i proporciona un cabal considerable.

Segons l'estat en què es troben, es poden classificar de la següent manera:

- Actives. Les que es mantenen en funcionament i sense canvis importants, encara que en algunes s'han fet modificacions. Exemple, la font del Maïet.

- Inactives. S'han perdut per diverses causes: abandó de l'aprofitament que se'n feia i en conseqüència ja no se'n té cura, creixement de la vegetació del voltant per abandonament de conreus, etc. Moltes d'aquestes fonts es podrien recuperar si l'entorn retornés a l'estat anterior, és a dir, cultivar la terra, mantenir-les netes de vegetació, etc. La prova és que, en molts casos, l'aigua continua brollant, però no en el punt on ho feia habitualment. Un exemple d'aquest grup és la font del Frare.

Pel que fa a l'aprofitament, també se'n poden diferenciar alguns tipus.

- Subministrament a la població, bé sigui al poble o a algun mas.

- Regadiu. Ho eren la majoria, fins i tot les de cabal més minso. Per aquest motiu, en moltes hi havia annexa una bassa o un bassot, per emmagatzemar l'aigua.

- Molins. En algun cas ajudaven a omplir la bassa, malgrat que el cabal important que hi feia cap procedia del riu.

- Cap utilitat. L'aigua anava directament a la rasa, al barranc o al riu. Sovint serveixen per a ús de boca dels excursionistes i de les persones que treballen pels voltants. Els Morterets o la Font Nova són exemples d'aquest grup.

S'ha de fer esment també al tipus d'aigua, el qual depèn dels materials que troba en el seu camí sota terra, com roques calcàries, argiles, guixos, pissarres, roques ferruginoses, etc. Segons aquest criteri, poden classificar-se en dos tipus bàsicament:

- Calcàries. Les que procedeixen de terrenys on predominen les roques

d'aquest tipus, els Motllats, Serra Plana, els Rancs, els Picons. Contenen proporcions diverses de calci en dissolució. Aquesta proporció és gran en el riu, aigües avall de la Llódrida, fins al punt que, en pocs anys, tot allò que és en contacte amb l'aigua -fulles, branques, etc.- queda recobert d'una capa de tosca (travertí). En el paratge de les Tosques hi ha grans masses d'aquest tipus de roca.

- Ferruginoses. Són les que procedeixen de terrenys de pissarres o granits, localitzats als costers. Tenen proporcions diverses de ferro i són molt mineralitzades.

2. LOCALITZACIÓ

Pel que fa al lloc on apareix l'aigua, la tipologia és molt variada, com una conseqüència directa de la diversitat del terreny. Se'n poden diferenciar alguns tipus:

- A la llera del riu o d'algun barranc, o ben a prop. Exemples típics són el Toll o la Llódrida.

- Al peu d'un cingle, gran o petit, on l'aigua aprofita una escletxa per sortir a l'exterior. L'Escudelletta o la font del Molí pertanyen a aquest tipus.

- En un pendent del terreny, sense cap cingle visible des de la superfície. Exemple, les Fontetes o la font del Maïet.

- Al peu d'un marge, normalment en terrenys de regadiu, com la del riu d'en Seguer o la del Bullanga.

A més, hi ha surgències difuses, on l'aigua no és canalitzada, com s'ha dit. I algunes que surten de la paret d'una cinglera, com la Caralta.

3. CABAL

Segons la quantitat d'aigua que surt, hi ha molta diferència entre unes i altres. La més abundant, sens dubte, és el Molinet d'en Vicent, però la durada és molt curta, només unes hores. Entre les permanents, la més abundant és amb molta diferència la Llódrida, seguida per aquest ordre del Toll i el Maïet. Pel que fa a les menys abundants, sens dubte la que ocupa el primer lloc és Sant Humit, si pot considerar-se una font, on l'aigua només forma una taca d'uns vint centímetres a la paret de roca o regalima per la superfície del cingle quan en surt més quantitat.

4. INVENTARI

A la vall alta del Brugent s'han catalogat un total de vuitanta-sis fonts o punts de sortida d'aigua, de diferent categoria i estat de funcionament. En el llistat s'han inclòs totes aquelles de les quals es té notícia, fins i tot les que han desaparegut, perquè es considera que des del moment que es conserva el seu record vol dir que en algun moment històric tingueren importància, i amb tota seguretat compliren una funció, normalment la de regar petites parcel·les de terra en les èpoques en què s'aprofitava tot l'espai disponible.

L'aiguat de 1994 malmeté algunes fonts, i les féu desaparèixer en emportar-se el terreny en el qual eren situades, i encara que en algunes l'aigua continua sortint, no ho fa en el mateix punt que abans, i es fa impossible de localitzar-lo. En altres casos, ha desaparegut el camí d'accés o han canviat molt les rodalies. L'abandó dels conreus, la manca d'explotació del bosc, l'escassa o nul·la freqüentació, entre d'altres circumstàncies, ha fet la resta.

Per tal de seguir un ordre, les hem classificat per les conques dels barrancs que formen la xarxa hidrogràfica d'aquesta part del riu. En primer lloc es consigna el riu principal, que en el tram superior s'anomena el barranc de la Font Nova, per continuar amb els que li arriben per la dreta: el de la Pixera, el de Tarrascona, el de les Cadenetes i algun altre de més petit. A continuació es relacionen els de l'esquerra: el Ribatell i els seus tributaris (el barranc del Fort, el de Llenguaxeixuta, el del Toll, el de Damunt la Vila i el torrent del Corb), el riu del Barral i la seva xarxa (barranc de les Fontetes, de l'Aragonesa, del Racó de la Barra, del Ferris, dels Rancs i algun altre que baixa dels Rebollans), el de l'Abegotar i el del Forn Teuler, format pels de Barrulles i el del coll de la Inglesa. Hem inclòs tres fonts que, tot i situar-se fora d'aquesta part de la conca -dues fins i tot pertanyen a la del Siurana-, tenen importància perquè són freqüentades per la gent del poble o perquè es troben en propietats de persones de Capafonts.

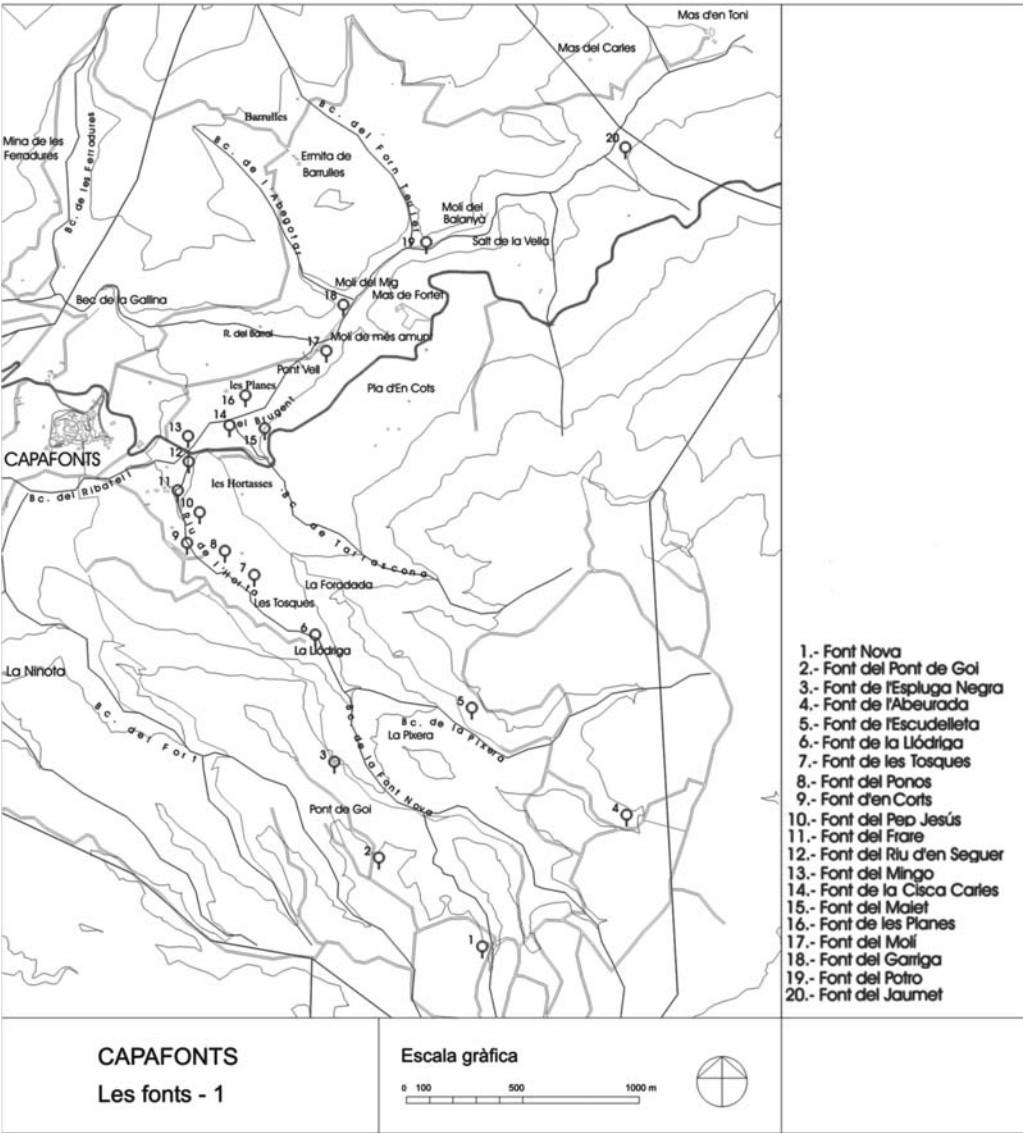
En aquesta primera part recollim les del riu principal. En treballs successius completarem el catàleg de la resta.

EL BRUGENT

En aquesta part del territori es concentren la majoria de les fonts: és on es fa la descàrrega més important de les aigües subterrànies que circulen per l'interior de la massa dels Motllats, allà on es troben les de més cabal i les més permanents. Des

de la capçalera al Puig Pelat (1075 metres) fins al pont de la carretera, el Brugent es forma com a riu i augmenta el cabal a partir de nombroses fonts i filtracions en el terreny, especialment a partir de la Llódriga. Des de la confluència amb el barranc del Ribatell fins la sortida del terme també n'hi ha algunes, la majoria de les quals són en el tram situat entre els dos ponts, el de la carretera i el Pont Vell.

A continuació fem una ressenya de cadascuna. La localització es pot veure en el mapa adjunt.

- *Font Nova*. És a la part superior dels Motllats, al barranc del mateix nom. Situada al peu del Tossal del Xanda, al costat de la pista que va de la Creu Trencada a la Plana del Llaurador. És amagada entre els boixos, en un clotet amb unes pedres que assenyalen el naixement de l'aigua. Una petita canonada condueix l'aigua uns metres més avall. Raja sempre, encara que el cabal és molt escàs, i de vegades només es suficient per omplir el petit clot que forma la font. Quan es conreaven els Motllats era un dels pocs llocs de subministrament d'aigua per beure, i aquest és l'únic aprofitament que ha tingut mai.

- *Font del Pont de Goi*. Al barranquet que passa per sota de l'arcada i uns pocs metres més amunt, al peu d'un petit cingle i amb alguns boixos al davant. Només raja en època de pluges, amb un cabal molt escàs i no se'n fa cap aprofitament.

- *Font de l'Espluga Negra*. Al camí dels Motllats pel barranc de la Llòdriga, més amunt del Morral de la Devesa, i abans d'arribar al replà superior de la cova de les Gralles. En un petit clot, en mig d'una vegetació espessa, uns joncs assenyalen el lloc. Hi ha aigua de manera permanent, encara que amb un cabal molt petit, que circula només en època de pluja.

- *Font de la Llòdriga*. Situada al barranc del mateix nom, que és tal com es coneix el riu en aquest tram, aigües avall del barranc de la Pixera, a pocs metres de la llera.

L'emplaçament és molt original: el lloc és cobert totalment d'una boixeda molt espessa, amb exemplars d'alçada considerable, que arriben als sis o vuit metres i que formen una clapa enmig d'un bosc de ribera pràcticament impenetrable. Les branques superiors dels boixos formen un rafal natural, que a penes deixa passar la llum del sol. És un indret submergit en una atmosfera humida i sempre en semipenombra amb un encís especial i que a l'estiu és un oasi de frescor.

S'hi accedeix pel camí de la Llòdriga, que acaba en una petita plaça. Cal travessar el riu i una vintena de metres més enllà es troba la font.

L'aigua surt entre unes pedres, al peu dels pendants que formen el vessant dret del barranc. S'hi han fet obres de captació, modificant el punt de sortida.

És la que té un cabal més abundant, fins i tot en èpoques de forta sequera, amb molta diferència sobre les altres del terme i fins i tot de la perifèria dels Motllats. El cabal s'aprofita per al subministrament del poble, amb la captació d'aigua a

l'interior de la font. L'aigua que surt a l'exterior forma un rierol que augmenta aigües avall, on s'han fet diverses captacions per regar les Hortasses i les Hortes.

- *Font de les Tosques*. Situada al paratge del mateix nom, un dels més extraordinaris del terme. La font surt del peu de la gran massa de roca de pedra tosca que hi ha a mig camí entre la Llódriga i les Hortes, al costat del dic. Aquesta roca té una alçada d'uns quinze metres i al peu, a la dreta del corrent del riu, forma concavitats i coves. D'una d'aquestes surt l'aigua i, en època de pluges, de tots els forats de la roca. L'accés és a través del camí que surt de la pista de la Llódriga, pocs metres més amunt de la bifurcació amb el pas del Bosc de la Vila. La font és envoltada d'una vegetació espessa. L'aigua és abundant fins i tot en època de sequera, i es barreja amb la del riu que es despenja del saltant de les Tosques. Una petita presa permet de canalitzar-la i aprofitar-la per regar i per omplir la bassa dels bombers al Ribatell.

- *Font del Ponos*. Al peu de la partida de les Hortasses, en un marge, i molt a prop del riu. S'hi accedia pel camí que portava a aquesta partida, el qual, després de travessar el riu, pujava cap a les parades i la caseta del Perelló. Actualment aquest camí ha desaparegut en alguns trams a banda i banda del riu, arrossegat per l'aigua, i ja no s'hi pot accedir per aquest costat. L'única solució és baixar des de la part alta, al final de la pista que du a la partida des de prop del pont de Tarrascona. No tenia massa cabal i s'aprofitava per regar, recollint l'aigua en un bassot.

- *Font d'en Corts*. A la partida de les Hortes, l'aigua brollava del costat d'una roca, per sota d'una parada i a pocs metres per sobre del corrent del riu. S'hi accedia pel camí que travessava les Hortes, però actualment ha desaparegut en alguns trams i l'única manera d'anar-hi és pel camí de les Hortasses, al final de la darrera parada de conreus que es troba. Com altres fonts, l'aiguat de 1994 i algun altre de data posterior modificaren totalment l'entorn, aprofundint la llera, per la qual cosa calgué construir una resclosa per embassar l'aigua i fer les captacions. La font és a l'interior de l'aigua embassada, i contribueix a augmentar els cabals de regadiu.

- *Font del Frare*. Aigües avall de la font d'en Corts i al peu d'un marge, a la dreta i per sobre del riu. Actualment és perduda.

- *Font del Pep Jesús*. Aigües avall de la font d'en Corts, al peu de la partida de

l'Obac del Ferré, en unes antigues parades de conreu. Actualment ha desaparegut.

- *Font del Mingo*. A l'extrem d'una parada que es troba a tocar del pont del riu, per la banda de baix. La font és al peu d'un marge cobert de vegetació. La canella és a ran de terra, amb un rafal al davant. El cabal és escàs, però constant.

- *Font del riu d'en Seguer*. A la mateixa parada que l'anterior, a pocs metres del pont i al peu d'un marge, sortia una font de cabal escàs. Es tracta probablement de l'aigua que s'escola dels regadius que hi ha més amunt, o fins i tot dels aiguamolls de l'altra banda de la carretera. Ha desaparegut totalment i no hi ha cap senyal que indiqui el lloc on es trobava. Pel que fa a l'aigua, probablement deriva cap a la sèquia que passa per sota del pont.

- *Font de la Cisca Carles*. A la confluència del barranc de Tarrascona amb el riu, al peu d'una parada. L'aigua era de qualitat i la gent que treballava per la rodalia l'emprava per beure. Desaparegué l'any 1994.

La font del Maïet

- *Font del Maïet*. En el vessant dret del riu, una vintena de metres per sobre de la llera, més enllà del barranc de Tarrascona i a la partida del mateix nom. La font surt del davall d'una timba, on s'ha fet un petit rec i una canaleta. S'hi accedeix per un corriol que baixa des de la carretera, al mig del retomb que hi ha a l'esquerra després del pont de Tarrascona, a uns dos-cents metres pel damunt de la font. També s'hi pot anar per un camí de carro abandonat que surt immediatament

després de passar el pont i que és l'accés a la finca. L'aigua és força abundant, és la tercera del terme pel cabal, i es canalitza cap una bassa de dimensions notables situada uns metres més enllà, que abans servia per regar la partida que li dóna nom.

- *Font de les Planes*. A la part superior de la Plana del Llarg, a l'entrada de la finca, hi ha tres punts de sortida d'aigua molt propers l'un de l'altre. Els cabals de dos d'ells es recullen en sengles basses i s'aprofiten per regar. El tercer és al costat del més alt, i a un nivell inferior, però malgrat que és a tocar de l'altre l'aigua no té la mateixa procedència, com ho demostra el diferent nivell que assoleix, malgrat que els dos punts de sortida són separats per pocs metres.

- *Font del Balanyà*. A la finca d'aquest nom, situada al costat del camí que du al Pont Vell, hi sortia una petita quantitat d'aigua que s'aprofitava per regar. Actualment ha desaparegut.

- *Font del Molí*. Es troba a la bassa del molí de Dalt, i és visible només quan el nivell de l'aigua embassada és baix. L'aigua surt d'una escletxa al peu d'una roca, a la sola de la part superior de la bassa.

S'hi accedeix pel camí del riu, una vintena de metres mes enllà del Pont Vell. La part superior de la bassa, on es troba la font, és buida gairebé sempre, i s'hi entra amb tota facilitat. Es tracta d'una font permanent, encara que el cabal és escàs, i contribuïa a omplir la bassa del molí fins que desaparegué aquesta activitat.

- *Font de la Canal*. Situada a la confluència del riu amb el barranc que baixa del mas de Fortet. La vegetació espessa l'ha cobert totalment.

- *Font del Garriga*. A l'entrada de les Fous, a les parades del Garriga, on s'hi plantaren xops. La font es troba al peu de la paret de la banda esquerra del riu, on un bassot recollia l'aigua. Actualment l'accés és molt difícil per la gran quantitat de vegetació que barra el pas. Era una font permanent, de poc cabal, i s'aprofitava per regar.

- *Font del toll del Garriga*. Segons algunes informacions, era en un retomb que feia el riu abans d'entrar en la terra del Garriga, a les Fous, on l'aigua s'entollava. Dins de l'aigua sortia una deu, que no tenia cap aprofitament, com és lògic.

- *Font del Potro*. Es troba a la part més estreta de les Fous, a tocar de la

resclosa del molí del Balanyà i del barranc del Forn Teuler, a l'esquerra del riu. L'aigua surt del peu del cingle i a l'alçada de la llera, al costat del camí. És un lloc amb una vegetació molt espessa i de pas difícil pels estralls de l'aiguat i la manca de restauració posterior. Té un cabal escàs, però permanent, que continua brollant, malgrat que la font en si mateixa ha desaparegut.

- *Font del Quirmo*. Aigües avall de la resclosa del molí, al peu d'un marge, a l'esquerra del riu. Ha desaparegut.

- *Font del Jaumet*. A la part final del riu, poc abans de la sortida del terme i prop de les terres del mas d'en Toni. La font és al costat del riu, tocant al camí de Farena, a la banda dreta i al peu del Cingle Blanc o del Blaió. Actualment no s'hi pot accedir per la desaparició d'aquest tram del camí i es troba en abandó. No tenia cap aprofitament específic, només per beure els caminants o la gent que treballava pels entorns.

Bibliografia consultada:

FERRE, R. (2001): Les Muntanyes de Prades. Guia itinerària, Ed. Piolet, Barcelona.

IGLÉSIES, J. i J. SANTASUSAGNA (1960): Les Muntanyes de Prades, el Montsant i Serra la Llena, Rafael Dalmau, Barcelona.

LOPEZ, D. i S. ROVIRA (2002): Nova Guia de Capafonts, col. Els Llibres de la Medusa, Diputació de Tarragona, Tarragona.

MANENT, A. (1981): "Els noms de lloc del poble i terme de Capafonts", a Treballs de la Secció de Filologia i Història Literària, vol. II, Institut d'Estudis Tarraconenses Ramon Berenguer IV, Diputació de Tarragona, Tarragona, pàgines 9-67.

Agraïments:

L'autor agraeix la informació proporcionada per nombroses persones del poble, a les quals s'ha consultat. La seva experiència i el coneixement del territori han estat fonamentals per tal de fer aquest recull. També agraeix per endavant els suggeriments que es facin sobre el contingut d'aquesta sèrie de treballs.

ANYS DE PA MORENO

JOAN BESORA FORT

A Capafonts, com a tot arreu acabada la guerra civil, els aliments estaven racionats. El pa era el més controlat, perquè també era el més escàs. El govern, mitjançant la cartilla de racionament, en donava molt poc, i generalment era fet amb farina de morenc. El blat que collien a les cases del poble estava tot intervingut, i cada persona en tenia assignats uns quilos per al seu consum, de manera que com més nombrosa era una família més farina podia tenir per a fer pa, a condició que tinguessin prou blat per a arribar a la quota.

El pa que donaven de racionament només abastava les necessitats de mig any. El total del blat que quedava a lliure disposició de la casa era consignat en un document que es deia la guia, i que servia per a poder-lo transportar al molí sense ser considerat d'estraperlo. Aquest blat s'anava a moldre a la Riba, a Vimbodí o al molí del Salvat de Cornudella. Del que hi havia a les cases i que no constava a la guia, no se'n podia fer farina i s'havia de moldre d'amagat al molí de la Febró, al de Farena i al molí de més avall de Capafonts. Els tres eren molt antics i feien farina de mala qualitat perquè no tritaven bé el blat. Aquestes moltes d'estraperlo es feien de nit, ja que de dia els molins estaven més vigilats.

A moldre blat també s'hi anava amb el camió de cal Gravat, sempre al molí de la Riba. Cada casa hi portava els sacs, tots marcats amb un senyal que els identificava. Es carregaven al camió agrupats, a fi de poder moldre els de la mateixa casa, l'un darrera l'altre, de manera que -en tant que possible- la farina fos la corresponent a cada partida de blat. Totes aquestes precaucions no evitaven que alguna vegada es barreassin, però el desaparellament sempre s'arreglava d'una manera amistosa. Les guies es donaven al xofer del camió junt amb els sacs per posar la farina, que eren els més nous i de més qualitat, moltes vegades fets amb roba de cotó, cosa que garantia que no se'n perdés ni un gram.

De fet, del blat que no constava a la guia també se'n molia a les farineres bones i més allunyades del poble, perquè amb el carro carregat se'n podien amagar uns cent quilos, però no més, ja que per bo que fos l'animal, no podia arrossegar un carro amb més de cinc-cents quilos; i, a més, en arribar al molí era imprescindible que els amos et coneguessin. Si t'arroplegava la guàrdia civil o els de la fiscalia de taxes, te la carregaves tu i l'amo del molí, i fort!

Així doncs, a cada casa -a més de la que es molia legalment- hi havia farina d'estraperlo, i això permetia a tothom tenir pa per a tot l'any. Alguns podien fer-ne

sense límits, i altres el repartien perquè allargués fins a la nova collita. Tot es duia al forn de la vila, però val a dir que en temps de guerra, els qui tenien forn se'l coïen a casa i, ja a la postguerra, durant uns pocs anys, només se'l feien a cal Blaió. De fet, en aquests forns, hi feien pa els de la casa i els familiars que no en tenien i que no anaven al de la vila.

Passada la guerra, el forn del poble el va regentar el Pere Espanyol -per a tothom Pere Pastisser-, que era d'Alcover i va venir a Capafonts amb la dona i el seu fill Tomàs, que llavors tenia dos o tres anys; el 1940, tot just arribats, va néixer la seva filla Virgínia, i visqueren al poble fins que, el 1947/48, van emigrar a Buenos Aires per fer fortuna. Llavors va agafar el forn l'Isidre de cal Pocurull, que es casà amb l'Antònia de cal Cisco Llarg, i van ser els pastissers del poble fins que es jubilaren, i ja ningú no continuà amb l'ofici.

Durant els primers anys després de la guerra, la gent pastava a casa i portava la pasterada a coure al forn. El pastisser cobrava amb espècies i es quedava un pa per cada vint-i-dos i mig que en desenfornava; d'aquest pa se'n deia “la puja”, perquè corresponia a l'augment que experimentava la massa en tot el procés que feia el forner. Ja als anys cinquanta, la gent deixà d'amassar el pa a les pasteres de casa, i portava la farina al pastisser, que donava 120 quilos de pa per cada saca de farina. L'operació es controlava amb una tarja que tenia marcats blocs de cinc quilos de pa i que l'Antònia anava assenyalant fent un trepat a cada casella, com fan els revisors del tren als bitllets. Com que els pans no tenien el pes exacte, es pesaven abans de donar-los al portador de la tarja i, si calia, el pes s'arrodonia amb un bocí de pa. Cap a finals dels anys cinquanta es va acabar el costum de pagar el pa amb farina; es venia el blat i es comprava amb diners. Ja a la dècada dels seixanta, s'abandonà el conreu del blat i amb això es posà fi a la tradició del pa fet a casa.

El blat, la farina i el pa depenien del poderós Servicio Nacional del Trigo, que ho controlava tot. Amb tantes dificultats i escassetat, els preus d'aquests productes eren molt alts -una saca de farina de cent quilos valia mil pessetes, i un quilo de pa blanc, catorze-, i com que, en aquells temps, un home guanyava unes set pessetes per dia, un sou només arribava per a comprar mig quilo de pa.

Els primers anys després de la guerra van ser molt magres: faltava de tot; el racionament no arribava per a res i els aliments que es trobaven d'estraperlo eren molt cars. Aquesta situació va ser la causa que a mitjan anys quaranta, la gent de Capafonts anessin a treure artigues als Montllats per sembrar-hi blat. Però d'això en parlarem en un altre article.

LA HISTÒRIA DEL POBLE EN LA TRADICIÓ ORAL

JORDI FORT BESORA

Diu la tradició transmesa oralment durant segles que antigament el poble era al lloc on ara hi ha la Paret Nova. La Paret Nova és un marge de pedra i argamassa que encercla parcialment una parada de cal Batistó, al camí de les Planes. Aquesta paret no té res d'especial i segurament és de construcció recent. El camí, però, és el més important del terme i el més antic. De temps immemorial, segueix el curs del riu per anar a Farena, a la Riba i a Montblanc; al pont Vell es bifurca cap a Mont-ral, des d'on s'arribava a Alcover i a Valls. Aquest segon ramal és el més ben conservat, amb trams d'empedrat medieval o potser de l'època romana.

Just a la vora de la Paret Nova s'han trobat restes de vil·les romanes: fragments de teules, tubs per conduir aigua, bocins d'àmfores, una pedra de molí, monedes i unes sèquies fetes amb canals de ceràmica que portaven l'aigua a unes basses que, amb afegits posteriors, avui encara es conserven. Al mateix lloc, al costat del camí, hi ha un turonet que domina la plana situada entre els dos rius. Un eminent arqueòleg opina que aquest indret devia ser poblat pels primers homes que van arribar a la vall, ja que molt a prop, en una timba al costat dret de la llera del riu del Barral, va trobar-hi restes de ceràmica i de focs molt antics, i creu que el dia que s'excavi el turó i els seus voltants, també se n'hi descobriren de semblants.

La tradició oral, sense conèixer l'existència de les restes de l'home primitiu i de les vil·les romanes, situava l'antic poble a la Paret Nova. El relat popular continua dient que una riuada se'l va emportar i que els vilatans decidiren construir-lo de nou dalt del turó on és ara. Aquesta història era considerada com a fantasiosa, perquè no és versemblant que l'aigua del riu, per molt forta que fos la crescuda, pogués arribar fins a la Paret Nova; però després de l'aiguat de Sant Paulí, els dies 9 i 10 d'octubre de l'any 1994, ja no sembla impossible a ningú que una riuada fos capaç d'emportar-se l'antic poble.

L'Antònia Pocurull -que nasqué en ple segle XIX i morí als anys quaranta del segle XX- deia que la riuada va succeir a mitjan segle XVII, i que en aquells temps, al turó on és el poble, ja hi havia l'església romànica, el cementiri vell, l'abadia, cal Macià i cal Costes. A més a més, precisava que aquesta última casa era una masia molt gran, amb corrals i d'altres edificacions més petites al seu voltant, i que al carrer Major ja hi havia alguns habitatges. La narració de l'Antònia també deia que les aigües van dipositar el pedregam que s'escampa per tota la partida de terra del Barral. Es diu que totes aquelles parades del Barral eren propietat de l'església i

que el senyor rector cobrava el delme als vilatans amb jornals i els feia despedregar a mà tota aquella partida. Els marges i pedregams actuals són el resultat d'aquella actuació. També sabem que el Barral de cal Fortet va ser comprat fa uns 150 anys al capellà del poble, ja que tenim els documents que ho confirmen.

Si el relat popular fos cert, es podria deduir que el poblament de l'època romana durà fins al segle XVII, i també que part de la gent del poble medieval vivia allà. Això no es contradiu amb els fets històrics que ens diuen que l'actual poble es va bastir al segle XII, després de la conquesta de Siurana, i que des del seu inici fins a la creació del comtat de Prades va pertànyer al bisbe de Tarragona. Les pedres de la Font Vella, la façana de cal Macià, les restes de l'esglésiola romànica, el conjunt de construccions bastides al voltant del Perxo -entre elles el forn de la vila-, cal Costes i d'altres cases, són els testimonis del poble medieval; però al lloc de la Paret Nova, no hi tenim les proves que demostrin la persistència d'un nucli de població en aquell indret.

La narració planteja unes qüestions que avui no tenen resposta certa:

-El poblament romà, es va conservar ininterrompudament fins al moment de la riuada?

-Si els únics rastres importants que coneixem del període que va des de les vil·les romanes fins al segle XII són els enterraments d'època visigòtica del mas del Dinerà, ¿es podria pensar que havien existit altres llocs amb poblament, a més del de la Paret Nova?

Per confirmar la continuïtat de poblament al lloc de les vil·les romanes, fins al segle XVII, hauríem de trobar-hi restes de tot aquest llarg període, que n'avalessin la permanència humana. Les restes ceràmiques no han estat mai classificades ni estudiades i fins avui encara no s'ha fet cap excavació a l'indret. Tenim alguns materials corresponents al poblament romà i poca cosa més.

Quan s'esdevingueren els aiguats de Santa Tecla el 1874 i els de Sant Lluç el 1930, les aigües assoliren nivells molt més baixos que en el de Sant Paulí. La gent del poble mai no els va considerar com una prova de l'autenticitat del relat popular; al contrari, els aiguats més aviat afavorien una percepció fantasiosa de la tradició oral.

Resumint, la història del poble i les restes del passat donen arguments a favor de la versemblança de la narració que, tanmateix, no explicaria del tot els fets històrics. Tot plegat és sorprenent, perquè el relat parla d'esdeveniments que passaren fa més de tres segles.

CAL MACIÀ

TOMÀS BALANÀ POCURULL

La tradició oral diu que cal Macià és una de les cases més antigues del poble i que és la casa pairal del cognom Fort. Els altres Fort són els descendents de cal Fortet. No sabem si en el passat tenien un tronc comú.

L'edifici de cal Macià és molt gran. Té la façana al carrer de l'Abadia, però arriba fins al carrer Nou. Aquesta darrera façana es va edificar l'any 1931, quan el Josep Fort Balañá, dit Pep Macià -que era l'hereu de la casa- va arribar a un acord amb La Societat per edificar un local per fer el bar i la sala del ball a la part del corral que llindava amb l'església. La part tocant a ca l'Enquino la van construir el propietari i el seu gendre Domingo Buldó Vendrell, de cal Toni. La façana del carrer de l'Abadia és la construcció més notable de tot el poble; d'estil romànic, està feta amb carreus de pedra tallada que porten les marques dels picapedrers:

Té un escut amb un ocell i una inscripció on sembla que diu “Pere Voltor”. Per l'estil de l'arc de la porta, la forma de l'escut i les marques dels picapedrers, es pot datar com una construcció feta en els segles XII-XIII, quan el poble pagava el delme a l'arquebisbe de Tarragona. La tradició oral diu que també va ser la casa del representant del compte de Prades i dels successius senyors, fins als comtes de Medinaceli i, per tant, el lloc on la gent del poble anava a pagar els tributs. Els magnífics carreus de la Font Vella -que fou desmuntada per fer els bancs de la plaça i acabar les escales de l'església- porten les Mateixes marques dels picapedrers, cosa que vol dir que foren tallats alhora.

Si el feudal Pere -citats en un document del 1282 que es conserva a l'arxiu de la Corona d'Aragó- fos el Pere Voltor de l'escut, probablement estariem parlant del representant de l'arquebisbe i del responsable de bastir la Font Vella i la façana de cal Macià.

Per acabar de situar aquesta casa en la història del poble, podem dir que sembla posterior a l'església romànica i a cal Costes. Els arcs de pedra que queden amagats dins la casa actual potser són més recents, fets a la mateixa època que els del forn de la vila i del Perxo; aquests darrers formaven part del conjunt de la Plaça Vella que va ser el centre cívic del poble fins a mitjan segle XX, quan ja només restaven visibles els arcs que hi havia sota cal Miquelet i cal Perxa.

Pendent d'estudiar la documentació que es conservi de la casa, el primer amo del qual tenim notícia és el Josep Fort, dit El Cigró, casat amb Maria Balañá de cal Balenyà. Aquest matrimoni va tenir cinc fills: Tomàs, Mercè, Carme, Josep i Joaquim.

El Tomàs Fort va rebre en herència cal Ros. Va contraure matrimoni amb Raimunda Pocurull Pocurull de cal Pocurull i van tenir els fills següents: Josep, Maria, Benet, Raimunda, Marcel·lí, Daniel i Angelina.

La Mercè Fort es va casar amb Joan Abelló, de cal Joan Pau del poble de la Mussara.

La Carme Fort, amb Baptista Balañá Besora, de cal Batistó, i els fills foren: Josep, Joan, Mercè i Joaquim.

El Joaquim Fort, amb Maria Magrané Cavallé, de cal Cutxó, i va heretar cal Xollat, i la seva dona era l'hereva de cal Cutxó. Tingueren dos fills: Joaquim i Marcel·lí.

Façana romànica de cal Macià

El Josep Fort fou l'hereu de cal Macià. Es va casar amb Maria Balañá Llorc, de cal Batistó, i tingueren una filla, la Maria, pubilla de la casa, que es casà amb Domingo Buldó Vendrell, de cal Toni; la seva filla, la Lourdes, és pubilla com la

seva mare, i casada amb Andreu Ciuró Torres, del poble de Collsuspina. Tenen dos fills: la Lourdes i l'Andreu.

L'últim descendent de cal Macià és el Marcel, fill de la Lourdes i del Lluís Freixenet Ciuró, de Sabadell.

La Societat va funcionar de l'any 1931 al 1939 i va nomenar com a primers conserges Francisco Llorc Pocurull i l'Antònia de cal Cisco del Joan Carles o Cisco de la Malena. Els segons foren Pere Llorc Besora i la seva muller, Serafina Besora Fort, matrimoni, de cal Pere Roc.

Després de la guerra, desapareguda la Societat, l'edifici va passar a ser propietat de cal Macià. En aquell moment, els seus estadants eren el Josep Fort Balañá i la seva filla Maria, que l'arrendaren, des del 1939 al 1941, a Joaquim Balañá Llorc i Tomasa Delfina Expósito, de ca l'Oficial.

Durant el 1941-1942 van regentar el local els seus propietaris: el Josep i la Maria.

Del 1943 al 1946 l'arrendaren el matrimoni Baptista Balañá Serralta, de cal Salvador Batistó, i Francesca Buldó, de cal Toni.

Del 1946 al 1947 el tornaren a regentar els propietaris: el Mingo i la Maria, gendre i pubilla de cal Macià.

Del 1947 al 1949, l'arrendà la família de cal Cisco Llarg.

Del 1950 al 1953, el matrimoni Policarpo Balañá Cots i Mercè Pocurull Balañá, ell de cal Tomàs i ella de cal Quico.

El cafè es va tancar definitivament el 1953, però la sala de ball va continuar funcionant fins a l'any 1960, administrada per Miquel Franch Espasa -el Miquel Peó- que es cuidava del tocadiscos i tenia un petit moble, com un quiosc, per subministrar begudes, caramels i coses per als aperitius.

L'altra part del local edificat al carrer Nou va ser la seu de la cooperativa agrària, que la va llogar del 1964 al 1967.

De la Societat, del cafè i del ball, la revista Quaderns de Capafonts té previst publicar-ne un article monogràfic; ara, però, era imprescindible fer constar totes aquestes dades que formen part de la història de cal Macià.

UNA ESTONA DE TERTÚLIA

JOAN PRATS SOBREPÈRE

La gràcia que té una tertúlia és que tothom hi pot dir la seva. Tothom hi pot parlar i tothom hi pot aprendre alguna cosa. I és que, quan no hi ha res per dir, és quan apareixen les converses més sucoses i quan la imaginació es destapa.

Per això les paraules que segueixen les titulo “una estona de tertúlia”, perquè jo les he sentides durant enraonies sense cap objectiu, ara aquí ara allà, en moments imprevistos, quan no me les esperava. La majoria han estat pronunciades per gent de Capafonts o de pobles pagesos, i m'han semblat prou interessants per donar-les a conèixer.

M'admira la riquesa, la inventiva i la creativitat del llenguatge i de les converses de la gent dels pobles del nostre país, i és curiosa la filosofia de la vida que traspuen. Jo penso que a vosaltres, lectors i lectores, també us passarà el mateix, i per això us invito a venir a la nostra tertúlia literària i folklòrica.

En les hores de lleure, de xerrameca, asseguts en un pedrís, no hi ha censura: allí surt de tot. I tothom opina com si sabés de tot. En una tertúlia tothom és catedràtic. Un dia es comenten coses que han passat fa poc; un altre dia es rememoren vells records; a vegades es fa broma i a vegades els tertulians es donen consells els uns als altres.

Ara bé, sovint, en un moment determinat, algú es treu una estisora i llavors les paraules tallen i retallen tot el que troben.

Avui em fixaré en alguns comentaris que he sentit dir a propòsit dels pobles d'aquestes muntanyes. No són opinions elogioses. Més aviat s'assemblen a alguna picada d'insecte que ha envermellit la vostra pell algun dia que caminàveu pel camp.

Com més veïns més rivals, i com més rivals més bufetades. Això és el que passa quan un poble parla d'un altre.

Per començar, vegeu la diferència entre la visió idíl·lica de Rojals que tenia el poeta mossèn Muntanyola i la visió dels tertulians. El primer en fa una descripció alada, quan diu, referint-se a Rojals:

Per l'espígol, la ginesta,
les cireres i l'arboç
has trobat que era una festa
fer la vida dels pastors.

Molt més mofeta és la visió capafontina, que li etziba:

A Rojals, terra de neules,
sembren trumfos en secà,
i, confiant en la *Virgen*,
no els hi cal arrencar.

No volien aigua, els rojalencs? Doncs aquí en tenen dues tasses: a més de la mala collita, la repassada dels veïns.

Una cosa semblant passa amb Prades, que s'ha de criticar perquè és la capital de la serralada: al poeta se li eixampla el pit quan arriba en aquell indret:

Vila vermella de Prades,
no planys la vista ni els pins.
Tens les aigües regalades
i pendants tots els camins.

A la nostra tertúlia, en canvi, les aigües baixen més brutes:

A Prades, putes i lladres,
a la Febró es morin de por
i a Capafonts, llamps i trons.

I si no en teniu prou, mireu aquesta altra:

Dones de Prades
i mules de Reus,
abans d'entrar per la porta,
que batin los peus.

Us queda fosc el sentit d'aquests versos? Imagineu el pitjor i no errareu.

Si anem cap a llevant, sentim que “A Mont-ral, tres cases i un corral”, i “A Farena, si mal estàvem mal estem: les campanes fan catarrinc catarrenc”.

Si anem cap a ponent, què hi sentirem?

A la Febró sempre fan coses:
fan lo roser quan no hi ha roses.

No ens podem salvar de l'estisora. Però no us penseu que la llengua viperina només pica els altres. Tampoc els de casa se n'escapen. Si no, llegiu això:

A Farena caragols,
a mas d'en Toni caraguines,
al clotet de Capafonts
lo floret de les mantellines.

Això més aviat sembla un elogi. Pensareu igual si us dic que “mantellina” vol dir borratxera? Va, nois i noies de la colla, enriqueu el vocabulari: ja teniu un sinònim de 'trompa', 'mona', 'pítima', 'serpentina' i 'paperina'. Ja podeu dir: “Portes una mantellina com la princesa...” Ho sento, no puc acabar la frase: la monarquia vol un respecte.

Per avui, prou. Tanco la pàgina amb una endevinalla per als forasters que hagin llegit fins aquí. Sembla irrespectuosa, però no ho és. (Els capafontins que la coneixeu, mutxeli, boca callada.) Fa així:

Senyora, us vinc a veure
amb molta voluntat,
m'agenollo als vostres peus
per veure-us lo forat.

La solució al número pròxim. Fins llavors, que ho passeu d'allò més bé.

CRÒNICA LOCAL

A continuació s'inclou un resum dels actes més importants que han tingut lloc al poble des del tancament de la darrera edició, a la tardor del 2003. Alguns d'aquests esdeveniments tenen una tradició més o menys llarga i representen la continuïtat de la dinàmica festiva del poble, mentre d'altres poden considerar-se excepcionals, però tots representen una millora per a la vida social de la vila i per al seu patrimoni.

PATRIMONI

RESTAURACIÓ DEL PONT VELL

El pont Vell forma part del patrimoni històric-artístic de Capafonts. El pas del temps, la manca d'obres de conservació i, sobretot, la riuada del 1994, l'havien portat a un estat tan lamentable que amenaçava ruïna; les baranes i part de la solera havien desaparegut, i l'arc estava esquerdat, a risc que una nova riuada se l'emportés. També s'havia perdut el tram de camí que porta al molí del Balenyà i, en conseqüència, el pas cap a aquell indret era difícil.

El Pont Vell després de l'aiguat del 1994

L'Ajuntament de Capafonts, la Diputació de Tarragona i el Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca de la Generalitat de Catalunya, en van fer possible la restauració. Se'n reforçà l'estructura, es van refer els elements desapareguts i -prèvia construcció d'un mur de contenció- es restaurà el tros de camí que s'havia endut l'aigua.

L'obra fou inaugurada el 27 d'octubre de 2003, amb assistència de les autoritats locals, presidides per l'alcalde, senyor Marca; el delegat de la Generalitat a Tarragona, senyor Puig; representants de la Diputació; el senyor Tost, del DARP; el senyor Eguía i nombrosos capafontins que

no es volgueren perdre aquesta fita històrica. Es col·locà una placa commemorativa que rememora els fets.

El Pont Vell després de la restauració

RESTAURACIÓ DE LES CAMPANES

Fou una de les fites més importants de la història recent de Capafonts. Les tres campanes de l'església de Santa Maria estaven molt malmeses i, una d'elles, fora d'ús. Se'n restauraren dues, atès que la tercera requeria una inversió superior a les possibilitats actuals, raó per la qual de moment és exposada en una dependència de la Casa de la Vila, fins que es pugui reparar i tornar-la al campanar.

La restauració es féu amb diners procedents d'aportacions de gent del poble i d'una subvenció de la Diputació de Tarragona.

El dia 18 d'abril de 2004 se'n va fer la inauguració en un acte emotiu que es perllongà durant tot el matí. Hi assistí tota la Corporació local, presidida per l'alcalde, Sr. Marca, i una representació de la Diputació encapçalada pel seu president, Sr. Aregio.

La festa va consistir en:

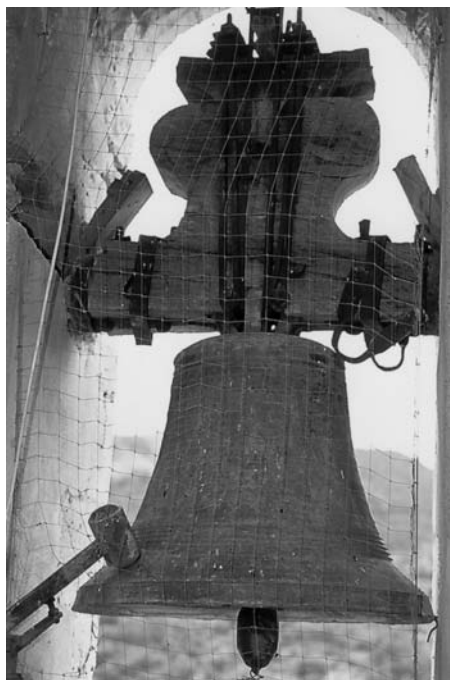
- toc de matines pels carrers del poble i, tot seguit, esmorzar popular a la plaça de l'Església,

- missa i benedicció de les campanes Bàrbara i Santa Maria i del nou rellotge del campanar,

- parlaments dels senyors Marca i Aregio,

- inauguració d'una placa en homenatge als quatre darrers campaners, que feren la seva tasca des dels anys vint del segle passat fins fa pocs anys,

- parlament a càrrec de Xavier Orriols, membre de la Confraria de Campaners de Catalunya, que finalitzà amb una demostració de diferents tocs de campana

tradicionals,

- xerrada de Josep Fort, veí del poble, rememorant la història recent dels campaners i les campanes,

- toc de l'Àngelus, toc de festa, concert-vermut a càrrec del grup de grallers Pentagralla i traca final.

L'Ajuntament edità un opuscle on es recullen alguns aspectes relacionats amb les campanes de Capafonts i els campaners.

CULTURA I ESPORTS

PREMIS VILA DE CAPAFONTS

El 25 de novembre de 2003 es procedí al lliurament dels premis “Vila de Capafonts”, convocats conjuntament per l'Ajuntament i l'Associació de Dones Verge de Barrulles. En tots ells hi hagué una participació molt nombrosa, cosa que ajuda a consolidar-los com els premis de la muntanya en l'àmbit cultural.

Es convocaren les següents especialitats:

- III Premi de Literatura, en les modalitats següents:

- a) Poesia

- B) Prosa

En ambdues modalitats hi havia una categoria per a concursants de menys de 18 anys i una altra per a adults.

- III Premi de Fotografia.

- II Premi de Vídeo.

- I Premi de Pintura.

Els guanyadors foren els següents:

III Premi Literari

a) Poesia

Categoria B

Primer premi: Albert Pera Segura

Accèssit: Lleonard del Río Campmajó

Menció especial: Miquel Pasqual Campillo

b) Narrativa

Categoria A:

Axel Baiget Morrerres

Categoria B:

Primer Premi. Remei Ramos Madriles

Accèssit: Cèsar Compte Margalef

III Premi Fotogràfic

Primer premi: Vicenç Marí Borràs

Mencions especials: Josep Cos Gómez, Judit López Besora, Josep Maria Robert Reales, Miguel Parreño Méndez.

Menció honorífica: Raimon Moreno Hidalgo

II Premi de Vídeo

Primer premi: Dídac Domingo Carrascosa

I Premi de Pintura

Els dies 25 i 26 d'octubre de 2003, més de vuitanta artistes, procedents de diferents Autonomies de l'Estat, plantaren els seus cavallets pels carrers i els voltants del poble, per tal de participar en el concurs de pintura ràpida. Les obres s'exposaren durant dos mesos a la Sala Municipal. Els guanyadors foren els següents:

Primer premi, dotat amb 725 euros, patrocinat per l'Excm. Ajuntament: Josep Busalleu Boada.

Segon premi, dotat amb 600 euros, patrocinat pel Sr. Dionisio Martín Hernández: Joan Vila Arimany.

Tercer premi, dotat amb 550 euros, patrocinat pel Sr. Albert Balañà i Besora: Pio Costa.

Quart premi, dotat amb 500 euros, patrocinat pel Sr. Josep Maria Besora i Fort: Josep Plaja López.

Cinquè premi, dotat amb 450 euros, patrocinat pel Sr. Andreu Ciuró: Jordi Pons Casals.

Sisè premi, dotat amb 400 euros, patrocinat pels senyors Enric Fort i Gemma Bertran: Josep Morales Duque.

A part d'aquestes obres premiades, un nombre de quadres superior a la desena foren adquirits per diverses persones.

A l'acte de lliurament hi foren presents el Sr. Puig en nom de la Generalitat, el Sr. Tost, representant la Diputació, el Sr. Artiga pel Consell Comarcal, les autoritats locals i els alcaldes de les poblacions veïnes, a més d'un nombrós públic.

En aquest acte es feu la presentació de la revista *Quaderns de Capafonts*. El Sr. Jordi Fort explicà les motivacions que han portat a donar a la llum aquesta publicació, i els objectius que es proposa l'associació que la recolza.

SEGONA CURSABTT

El dia 23 de maig tingué lloc la II Volta en BTT Capafonts-Capafonts de les Muntanyes de Prades, oberta a ciclistes federats i no federats. Es tractà d'una marxa que pretenia donar a conèixer alguns indrets molt bonics i adients per practicar aquesta modalitat de ciclisme. La prova no era competitiva, però restava oberta a tothom que volgués fer-la en el mínim de temps, per la qual cosa s'establiren controls en diferents punts del recorregut.

Hi participaren més de tres-cents corredors, entre les quals hi hagué representants del sexe femení, vinguts d'arreu de Catalunya. El circuit tenia la sortida al davant del cementiri, seguint pel camí de la Riera, a Capafonts, i recorrent diferents paratges de les muntanyes de l'entorn: ermita de l'Abellera, la Febró, la Mussara, l'Aixàbega, Mont-ral, Farena, Barrulles i arribada a l'era del Rector, a Capafonts, després de recórrer 57 quilòmetres.

La prova fou organitzada per l'Esport Ciclista Baix Camp, de Reus, l'Associació d'Amics de les Muntanyes de Prades i el Patronat Municipal de Turisme Rural de Capafonts. Hi col·laboraren l'Ajuntament de Capafonts, el Consell Comarcal del Baix Camp, el Patronat de Turisme de la Diputació, l'Associació de Veïns Riu Brugent, de Capafonts, l'Agrupació de Dones Verge de Barrulles i moltes persones del poble, que s'encarregaren d'aspectes diferents (controls, preparació dels subministraments als ciclistes, etc.). Moltes cases comercials de renom obsequiaren amb productes variats als corredors i al públic en general.

La gran aflluència de persones i de vehicles va motivar que s'haguessin d'habilitar solucions per a encabir-hi tothom.

TROBADA DE PUNTAIRES

El dia 4 de juliol se celebrà la Trobada de Puntaires, una festa molt arrelada a Capafonts. A la plaça de l'Església, fent exhibició de les seves habilitats amb els boxets, s'aplegaren cent tres especialistes en aquest difícil art de la punta de coixí, entre els quals hi havia una representació minoritària -dues persones- del sexe masculí. El públic pogué admirar les peces, totes d'una gran dificultat. Entre les participants n'hi havia algunes d'edat molt avançada, la qual cosa no era obstacle perquè mostressin el seu entusiasme i aconseguissin obres de gran perfecció. La festa acabà amb un dinar de germanor a la sala municipal.

FESTES I TRADICIONS

FESTA DE LA CASTANYADA

El dia de Tot Sants se celebrà la Castanyada, recuperada recentment i que era una festa tradicional dels nostres avantpassats, que de molt antic conreaven aquest fruit. Es pogueren degustar les castanyes, acompanyades d'un menú format per altres productes típics d'aquesta festa. L'assistència fou molt nombrosa.

FESTA DEL TIÓ

Com ja és costum des de fa alguns anys, durant els dies de Nadal hi va haver celebracions adreçades especialment als avis i a la gent menuda. El dia 24 es féu la festa del Tió, amb obsequis per als petits i per als avis, enmig de la gatzara de tots. Molts havien vingut expressament per a l'ocasió.

La nit del 31 de desembre s'organitzà una festa per acomiadar l'any 2003. Hi hagué una gran aflluència de públic, tant del poble com de fora vila.

El dia de Reis tinguérem la visita dels il·lustres personatges, que ompliren grans i petits d'il·lusió i regals.

Aquestes festes les van organitzar l'Ajuntament i l'Associació de Dones Verge de Barrulles.

FESTA DEL MANDONGO

El 15 de febrer se celebrà la III Jornada Gastronòmica de Capafonts -Festa del Mandongo- organitzada per l'Associació de Dones Verge de Barrulles. Els actes tingueren lloc a la sala municipal i consistiren, com en anys anteriors, en la degustació del típic àpat que es feia a les cases del poble el dia de la matança del porc. Els assistents pogueren menjar la vianda, acompanyada de fesols, d'altres amaniments i d'un vi del país. Hi assistiren més d'un centenar de persones que lloaren l'exquisidesa del plat i l'encert d'organitzar festes tradicionals d'aquest tipus.

EL CARNAVAL

El carnaval se celebrà, el 28 de febrer, amb un sopar que, com totes les festes del poble, tingué una gran acceptació. Molts assistents llüiren les seves disfresses.

ARRÒS A L'ERMITA

El 30 de maig, dia de la Pasqua de Pentecosta, i com és tradició des de fa molts anys, es va celebrar la festa de l'arròs, que és un dels actes centrals de l'Associació de Dones Verge de Barrulles, en què participen les associades, acompanyades pels seus familiars. El mal temps i la pluja obligaren a traslladar la festa des de l'ermita a la sala municipal, cosa que no fou cap impediment per a l'èxit de la celebració.

INTERNET

El 47,5% dels internautes de la demarcació de Tarragona es connecta cada dia a Internet i el 38% ho fa més d'un dia a la setmana segons indica

una enquesta realitzada per l'Observatori d'Internet de l'Organisme Autònom per a la Societat de la Informació (OASI) de la Diputació de Tarragona.

Les línies de banda ampla, com ara l'ADSL, però, no és una realitat per a una seixantena de municipis, especialment els de la Terra Alta i el Priorat.

Aquestes dades posen de manifest un cop més que els internautes de les comarques de Tarragona fan un ús intensiu de la Xarxa de xarxes malgrat que la connectivitat continuï sent un dels principals obstacles per accedir de manera eficaç a la Societat de la Informació (SI).

L'enquesta, realitzada a residents als diferents municipis de la demarcació de Tarragona, ha estat elaborada per l'Organisme Autònom per a la Societat de la Informació (OASI), dependent de la Diputació de Tarragona, i es repetirà anualment.

El president delegat d'OASI, Gustau Biada, va assenyalar que aquesta enquesta facilitarà la redacció del pla director d'aquest organisme autònom de la Diputació de Tarragona previst per a finals d'estiu. El pla marcarà l'actuació a desenvolupar en els propers cinc anys.

Connexió. La mostra indica que un 44,5% tenen connexió a Internet a casa seva, una xifra que l'any 2001 era de només el 26,2%, segons l'Idescat. En aquest aspecte, la Terra Alta es situa a la cua de la demarcació amb només un 25%, seguida de l'Alt Camp amb un 26,9% de connexió a Internet. El Baix Camp es situa al capdavant d'aquesta classificació amb un 49%, seguit d'apropr pel Tarragonès, amb un 48,9%. El Baix Penedès es situa en tercer lloc amb un 46,7% i el segueixen el Montsià, amb un 42,3%; Priorat, 40%; Baix Ebre, 39,3%; Ribera d'Ebre, 36,4% i la Conca de Barberà amb un 35,7%.

La meitat dels internautes utilitza Internet a diari

La connexió a Internet es fa majoritàriament a través de mòdem, amb un 58,9%, mentre que un 36,3% ho fan a través de la línia ADSL, un 4% per cable de fibra òptica i un 0,8% per la línia XDSL.

Tecnologia i ús. Pel que fa a altres elements de les tecnologies de la informació, la televisió està present al 99,7% de les llars de la demarcació; un 80,2% dels

cada dia i el lloc preferit és la llar amb un 81,4%. El temps de connexió de mitjana a la setmana es situa entre una i quatre hores, amb un 38,7% dels enquestats, i un 13,2% es connecta a internet més de 10 hores a la setmana.

Els serveis més utilitzats són la recerca d'informació, amb un 92,6%; seguit del correu electrònic, amb un 83% i l'oci, amb un 46,1%. Els xats, amb un 32,3% i la banca electrònica, amb un 31,8%. A la cua es situen els tràmits per la sanitat pública amb un 10%.

oasi
ORGANISME AUTÒNOM PER A
LA SOCIETAT DE LA INFORMACIÓ

enquestats té telèfon mòbil; un 25,7% disposa de càmera de fotos digital; un 20,3% té televisió per satèl·lit; un 17,2% té càmera de vídeo digital mentre que només un 8% té agenda electrònica.

Un 47,5% es connecta a internet

OASI. El director d'OASI, Enric Brull, preveu que l'increment d'Internet no sigui espectacular aquest any en part perquè l'ordinador és el mitjà d'accés bàsic i ha recordat que encara hi ha una seixantena de municipis de la demarcació que no disposen de línia ADSL, bàsicament situats a les comarques del Priorat, Terra Alta i Ribera d'Ebre. El gran creixement d'Internet està previst que es produeixi en els propers anys, quan sigui possible l'accés a través de la televisió.

L'Observatori OASI d'Internet

L'objectiu de l'Observatori OASI d'Internet és obtenir i oferir informació conjuntural dels principals indicadors referents a la implantació de la Societat de la Informació a les comarques de Tarragona.

La finalitat és la de disposar d'un instrument per mesurar l'evolució de l'ús de les Tecnologies de la Informació i la Comunicació (TIC) a la demarcació de Tarragona; de-

tectar tendències que permetin als agents decisoris, tant de l'àmbit públic com privat en matèria de TIC, actuar amb visió de futur; i crear un debat i una opinió al voltant de l'ús de les TIC.

L'Observatori és una completa font d'informació, especialment, pel que fa a dos tipus de dades: l'elaboració d'estadístiques i d'estudis periòdics.

Gustau Biada,
president d'OASI

*vacances
regal d'aniversari
televisor nou*

*mobles del menjador
carnet de conduir*

Caixa Tarragona